

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeek

2020 | Week 28

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4
8075 AC Elspeek
Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3
8075 CN Elspeek
Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeek.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 12 juli
09.30 uur ds. M. van Kooten (Bed. Heilige Doop)
15.00 uur ds. L. Schaafsma te Nunspeter

Collecten

1. Fonds christelijke doeleinden
2. Kerk
3. Instandhouding predikantsplaats
Van harte aanbevolen

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Zondagsschool Abia

Zondag 5 juli hebben we afscheid genomen van 7 leerlingen uit groep 8. We luisterden naar een vertelling van meester Jan over de Moorman die niets begreep van wat hij las en van Filippus die het hem uitlegde. De Moorman kwam tot geloof. Jullie kregen van diaken Bossenbroek de Bijbel met uitleg overhandigd en daarbij las hij uit Johannes 1. Onze wens en ons gebed is dat het vleesgeworden Woord jullie Zaligmaker mag zijn of worden.

Ervaring afgelopen zondag en hoe verder?

Het was goed om afgelopen zondag weer met wat meer gemeenteleden in de kerk te zijn. Zowel 's morgens als 's middags waren er circa 80-85 mensen aanwezig. Vooraf was het heel moeilijk om in te schatten wie er zou komen. Uitgaande van de groepsindeling en het aantal kerkgangers van voor de Corona-crisis hadden we meer mensen verwacht, maar we begrijpen ook dat het toch voor velen nog wel spannend is en een aantal mensen niet de eerste dienst gelijk weer wilde komen. We zijn dankbaar dat de diensten met orde en stichting verlopen zijn. Ook het zingen ging zeer ingetogen. Complimenten voor de wijze waarop iedereen hiermee omging. Ondanks de lofpsalmen bleef het volume beheerst.

Het is nog te vroeg om al conclusies te trekken voor de komende periode. Ook komende zondag zullen we nog uitgaan van de driedeling van eigen gemeenteleden. Dat heeft o.a. te maken met de doopdienst, waarbij ook diverse familieleden zijn uitgenodigd. De indeling is op achternaam. Het is het dringende verzoek om hier rekening mee te houden. Het is niet mogelijk om onderling te ruilen. U hoeft zich dus niet op te geven, omdat we er vanuit gaan dat iedereen

weer welkom is in de dienst. Wel wijzen we u op de voorschriften van het RIVM. Dus bij verkoudheid wordt u dringend gevraagd thuis te blijven.

De indeling voor komende zondag is als volgt:

ochtenddienst: achternaam R tot en met Z

middagdienst: achternaam A tot en met F

Op basis van de ervaring van afgelopen zondag hebben we nog wel 2 aanvullende opmerkingen. Als u alleen of met 2 personen bent, wilt u dan via de witte deuren bij de zijbeuken naar binnen gaan. Vanwege de vereiste 1,5 m ruimte tot het gangpad kunnen in de zijbanken van de zijbeuken op dit moment slechts 2 personen zitten en moeten er dus 2 zitplaatsen vrijblijven. Dus om de ruimte goed te gebruiken, is het fijn als u daar alleen of samen wilt plaatsnemen, zodat de langere banken en stoelen voor grotere huishoudens beschikbaar is. Graag ook zoveel mogelijk tegen de muur plaatsnemen. Het tweede aandachtspunt is dat kinderen tot en met 12 jaar geen afstand meer hoeven te houden tot volwassenen. Dus graag uw kleine kinderen het dichtst bij het gangpad laten zitten, zodat er meer mensen in een bank kunnen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor deze kleine zijbanken in de zijbeuken. Met een kind tot 12 jaar kunnen er dan dus 3 personen zitten. We hebben de vraag bij de anderhalvemetercoach van de gemeente Nunspeet uitgezet of het verantwoord is als we 1 plaats naast het gangpad vrijhouden, omdat we hooguit een kort moment tijdens het passeren binnen de 1,5 m komen van al zittende gemeentelieden. Of we moeten de vakken van vooraf opvullen, zodat niemand een bezette bank voorbij hoeft te gaan. Dat scheelt enorm in de capaciteit van het kerkgebouw. Ons kerkgebouw is voor deze 1,5m-maatregel ongunstiger dan vele andere kerken. Zodra hierover meer bekend is en hoe het vanaf zondag 19 juli gaat, hoort u nog.

(Scriba J.Fijan)

Christiaan Daniel Louis Bähler (XI)

We zagen de vorige keer dat ds.L.A.H. Bähler veel tegenstand ondervond in Oosterwolde. Verschillende staaltjes noemden we. Bij het doornemen van het gedenkboek van 'Luctor et emergo' kwamen we ook tegen dat Bähler door belagers bij zijn lange baard werd gegrepen en nadat ze de hoed van zijn hoofd sloegen zodanig geschopt werd op de meest gevoelige plaats van een man dat hij dagenlang de uiterste moeite had met urineren. De huisarts kon hem niet helpen en hij moest verder geholpen worden door een medisch professor.

Helaas is dit vaak de werkelijkheid bij kerkelijke twisten. Krachten komen er dan openbaar die niets hebben uit te staan met 'de goede strijd'. Zo bleek bij de beeldenstorm gedurende de reformatie alsmede de twisten tussen remonstranten en contra-remonstranten, Afscheiding, Doleantie en vele andere kerkelijke scheuringen. Treffend is wat een trouw bezoeker en overtuigd aanhangster van 'Luctor' op schrift stelde: 'Toch waren er velen onder hen die niet wisten wat ze deden, door onwetendheid. Ook van onze zijde was wel wat, dat tot verootmoediging moest stemmen. Was wel altijd onze wandel tegenover hen in de liefde? En ons woord in aangenaamheid met zout besprengd? Gevoelden we bij al deze onvolkomenheden des te meer behoefte om te bidden dat we meer overvloedig mochten zijn in de liefde zo jegens elkander als jegens allen, en we meer met zachtheid mochten onderwijzen degenen die tegenstonden?'

Bählers sympathisanten hielden bij de komst van zijn opvolger ds.Hopman naar Oosterwolde thuis weer gezelschappen en bijbelstudiegroepen. Nadat het bouwen van een eigen lokaal in de directe omgeving van de Oosterwolde was afgewezen vanwege eventueel geluidsoverlast bouwden ze een eigen gebouw tussen Oldebroek en Oosterwolde op de hoek van de Zuiderzeestraatweg en Mheneweg Noord. Deze mensen werden wel 'Beeldersers' genoemd. Nadat men nog jaren lid was gebleven van de hervormde gemeente onttrok men zich op den duur en voegde zich bij de vrije broedergemeente. Bähler, die inmiddels al dertien jaar uit Oosterwolde was vertrokken wijdde op 26 december 1893 het gebouwtje in. Bähler die op 3 augustus 1884 zijn eerste vrouw had verloren door de dood ging een tweede huwelijk aan. Willemina Cornelia Gijsberta van Rede was haar naam. Deze tweede vrouw was het die de nieuwe naam bedacht had voor het kerkgebouwtje in Oldebroek, namelijk Luctor et emergo, ik worstel en kom boven. Waarbij ze met name benadrukte dat het ging om het boven komen na een worsteling.

Er is nog steeds een mannengroep binnen de Vrij Evangelische gemeente de Oldebroek die naar de inspirator van het eerste uur is genoemd: 'Bähler.'

Menigmaal is hij na zijn vetrek naar Groningen daar nog voorgegaan. Ook de bekende ds.J.H.Gunning, de vertaler van het lied 'Ga niet alleen door 't leven' sprak daar.

Toen in 1930 een afscheiding van een deel naar de Vrije Evangelische Gemeente kwam bij Luctor was Bähler ook nog bij die besprekingen betrokken. Welke rol hij daarbij had is me niet duidelijk geworden.

In ieder geval werd Luctor gereduceerd tot een aantal van 35 personen. Inmiddels is door de jaren heen deze kleine groep twintig maal zo groot en kreeg een dependance in Elburg. Saillant detail is dat bij de vorming van de HHK te Oosterwolde men gebuik mocht maken van gebouw Luctor voordat ze een eigen kerk hadden. 'Het kan verkeren' zei Bredero.

Over het verblijf van Bähler in zijn nieuwe gemeente is niet zo veel te melden. Het verblijf in Lage Zwaluwe was van kortstondige aard want ruim een jaar later nam hij een beroep naar Groningen aan.

In de lange periode dat hij Groningen diende werden uit zijn tweede huwelijk vier kinderen geboren.

De eersteling Louis Henri Antoine (1888-1884) werd naar zijn vader vernoemd. Hij werd later technisch ambtenaar aan de landbouw hogeschool te Wageningen. In een slotartikel hopen we op hem nader in te gaan.

Vervolgens werd Adolphine Willemine Elisabeth (1889-1978) geboren. Zij trad in het huwelijk met Wouter Adriaan Montfoort. Hij was vrijmetselaar en directeur van museum de Waag te Deventer.

Daarna zag Willem Theodoor (1892-1984) het levenslicht. Hij werd hoogleraar electrotechniek te Delft. Hij promoveerde op de telefonie en was betrokken bij de uitvinding van de televisie. Tevens was hij een verdienstelijk cellist.

Tenslotte werd Margaretha Johanna (1894-1970) geboren. Zij overleed in Frankrijk.

In Groningen hield Bähler opwekkingsbijeenkomsten. Een van de bezoekers was zijn plaatselijke collega Willem Sypkens (1828-1906). Hij was een zoon van ds.S.H.Sijpkens die onze gemeente diende. Hij diende na enkele kleine Friese gemeenten Loosduinen, Veenendaal en Elburg en stond in Groningen van 1877 tot aan zijn emeritaat in 1899. Met Bähler deelde hij zijn ijver voor opwekking en reveil in de Groningse hoofdstad.

Bähler ahler had tijdens zijn Groningse periode ook een taak als gevangenispredikant. Hij merkte daarover op: 'Ook in de cel verstaat men wonderlijk wel het zalig eenzaam met God gemeenzaam'.

Bähler leidde ook bidstonden in de consistoriekamer van de Martinikerk. Ook de bekende ds.J.J.Knap predikant van de Waalse kerk leidde die gebedsstonden. Knap had een grote bewondering voor Bähler. In die bidstonden werd de openlucht prediking onder de kermisreizigers geboren. Trok hij in de kerk niet zo veel mensen des te meer onder de kermisklanten. Bählers vriend ds.J.D.Domela Nieuwenhuis Nijegaarde schreef in een in memoriam het het blad de Nederlander: 'In de kerk zelf trok ds. Bähler geen grote

scharen, maar zijn toehoorders vormden een kern die van betekenis was voor heel de stad Groningen'. Geruime tijd stond hij wekelijks op de Groningse marktdag bij de ingang van de Franse Bazar om de voorbijkomers de vraag te stellen 'is u bekeerd?' Zo moeilijk hij vanaf de preekstoel sprak zo vrijmoedig in het publiek.

Ook bezocht Bähler in 1905 met een vijftal landgenoten een opwekkingsbijeenkomst 1905 in Wales. Een van de sprekers was de opwekkingsprediker Evan Roberts (1878-1951). Deze voormalige arbeider in de kolenmijnen had een bijzonder charisma. Er werd wel gesproken van 80.000 bekeringsen. Een van de medepassagiers was de bekende Johan de Heer. De Heer schreef daarover: 'We hadden een tafelorgeltje bij ons, zodat we in de trein en op de boot en waar we ook vertoefden onze liederen konden laten schallen'. Over de samenkomst in Wales merkte De Heer het volgend op waarbij hij ook Bähler citeerde: 'Lang voor het opgegeven uur was het volk al in de kerk en daar wisselden dan –zonder enige menselijke leidingde liederen getuigenissen en gebeden elkander af. Ds. Bähler schreef erover: 'Onder het heerlijke, in Wales genoten, is mij onvergetelijk een kerksamenkomst, waar in deze hoek gebeden, ginds gedankt, daar gejubeld en gezongen werd. Het scheen alles verwarring maar het was niet zo. Het was als in een groot bos, waar men door elkaar allerlei vogels hoort zingen en kwinkeleren, en toch is er geen disharmonie. En mij was het, alsof ik een leiding van de Heilige Geest zag van het begin tot het einde'. Van Bähler schreef hij ook: 'Ds.L.H.A. Bähler die zich graag verlustigde in woordspelingen, had mij voor onze reis een briefkaart geschreven en daarbij gezinspeeld op de naam Wales. Het Engelse woord 'whale' betekent walvis. Hij herinnerde mij aan de geschiedenis van Jona die door de 'whale' werd uitgespuwd op een plaats die hij niet gezocht had. Zo is het inderdaad gegaan, althans met mij. Wales heeft mij op ongezochte plaatsen gebracht'. Hoe enthousiast men ook over de opwekking in Wales was, het bleek ook hier dat veel bloesem nog geen vrucht is. In de meeste gevallen bleek de opwekking gelijk te zijn aan het zaad dat terechtkomt op steenachtige aarde, snel opbloeit en daarna verdort. Evan Roberts leed mede als gevolg daarvan voortdurend aan depressies. Desondanks resulteerde het bezoek aan Wales in het organiseren van vele opwekkingsbijeenkomsten in Nederland. Naast Johan de Heer waren dat diverse predikanten uit voornamelijk de Lutherse en evangelische kerken. Uit de hervormde kerk waren dat naast Bähler ds.M.ten Broek uit 's Heerenhoek die

hem later opvolgde in Groningen; ds.F.Breen te Oostkapelle; ds.C.L.van den Broek te Schiedam; ds. A.de Haan te Zwolle; ds.E.Kuijilman te Hoedekenskerke en ds.J.A.Visscher te Rottevalle.

Bähler had soms wonderlijke dingen. Hij preekte eens ergens en zei tijdens de preek dat een koster bepaald niet onderdoet wat zijn werkzaamheden betreft voor een ouderling. Het is toch allebei in dienst van de Koning der Kerk. Hij nodigde de koster die achterin de kerk zat naast de ouderlingen te gaan zitten, hetwelk geschiedde.

Bij de bediening van het Heilig Avondmaal nodigde hij de avondmaalgangers getuigenis te geven van hun geloof. Hij legitimeerde dat met 1 Korinthe 11: 26: 'Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt'. Ook kon het gebeuren dat hij tijdens de preek riep: 'Wie van de aanwezigen heeft een lied in overeenstemming met het gesprokene?'

(Wordt vervolgd D.V.)

Zingen in de kerk

Over het zingen in de kerk zijn de meningen verdeeld. Zingen blijkt een grote boosdoener als het gaat om verspreiding van het covid 19 virus. Niet alleen het gelal in de kuip, het gejoel bij carnaval maar ook het gezang van een koor en in de kerk...

In ieder geval is het in veel gemeenten een heikel punt hiermee creatief mee om te gaan. De afgelopen weken zijn we wat dat betreft allerlei variaties tegen gekomen. In Gortel –zo vernam ik- is men sedert er weer bijeengekomen mag worden 'gewoon' gaan zingen. Tijdens het zingen houdt men een doorzichtig plastic A4-tje voor de neus –een handzangspat-scherf genaamd- hetwelk door de voorganger eerst wordt gedemonstreerd. Na de dienst wordt het ingeleverd en gereinigd om eventuele kwade virussen die er op terecht kwamen weg te wissen. Op de kant die voor het gezicht gehouden moet worden staan onderaan de woorden uit Psalm 47:7: 'Psalmzingt Gode, psalmzingt! Psalmzingt onze Koning, psalmzingt!'. De vondst blijkt van het predikantsechtpaar Maliepaard behorend tot de voortgezette gereformeerde kerk in Noordwijk te zijn.

In Haastrecht maakte ik vorige week mee dat de gemeente de psalmen mee neuriede. Eerder had ik over die mogelijkheid iets gelezen bij collega J. Belder. Hij voorzag zelfs dat zoals er nu C.D.'s te verkrijgen zijn van mannenzang uit Katwijk dit ook met neurien zou plaats vinden. Ik meende aanvankelijk dat het wel bespottelijk zou klinken en ik had ge-

dachten over zoemende hommels zoals dat klinkt in de 'The flight of the bumblebee', een intermezzo uit de opera 'de geschiedenis van tsaar Saltan' van Nikolaj Rimski Korsakov. Het viel me alles mee maar had het toch beter gevonden wanneer er toch een aantal mensen ook de woorden zouden zingen. Vooruit maar.

In Horst werd de melodie van een psalm voorgespeeld waarna onder leiding van de voorganger de psalmen door de gemeente werden opgezegd. Ik waande me zondagmorgen –op het orgelspel na- in de Munsterker van Zurich en heb de aanwezigen dat ook verteld. Zwingli had namelijk grote moeite met muziek in de eredienst, zelfs met de melodie van een lied. Hij was bang dat het van de betekenis van het woord afleidde en voerde het spreekkoor in zoals sommigen dat kennen in het gezamenlijk opzeggen van de Twaalf Artikelen of het Onze Vader. Toen hij over zijn rigoreuze afschaffing van gezang zich moest verantwoorden bij de stadsraad deed hij dat tot verbazing van de hoge heren zingend. Zwingli reageerde: 'Zou God Zich niet evenzeer verwonderen als we datgene dat we tot Hem te zeggen hebben, gaan zingen?' Overigens was Zwingli zeer muzikaal en bespeelde meer dan tien muziekinstrumenten.

Zondagavond was ik in Vriezenveen. De gemeente was vrijwel compleet op enkele mensen na uit de risicogroep. Ook daar was geen gemeentezang maar speelde het orgel en kon men in gedachten de psalmen meezingen. In Waddinxveen werd me vermeld bij een weekdienst die ik er hield dat het aantal zangmomenten was gereduceerd tot drie en dat er slechts twee keer echt werden gezongen, zij het ingetogen. Van al die mogelijkheden is bij ons gekozen voor een gemiddelde. Namelijk een beperkt aantal zangmomenten met de beleefde vraag ingetogen te zingen. Over het belang van zingen is de laatste weken heel veel voorbijgekomen, zoals de uitspraak van Augustinus: Zingen is tweemaal bidden. Ik zou er nog iets aan toe willen voegen. Het is een herinnering van dr.K.H.Miskotte uit de periode dat hij nog predikant was in Meppel. Een zwaar beproefde vrouw zei hem over de periode dat de Heere een uiterst moeilijke weg met haar ging maar nochtans Zijn troost heerlijk schonk: 'Ik zong niet maar het zong in mij!'

Bij de diensten

Komende zondag hopen we elkaar te ontmoeten rondom woord en sacrament. Gelezen zal worden Exodus 34. In de middagdienst hoopt ds. Schaafsma voor te gaan daar de pastoriebewoners bij de doops-

bediening van de kleine Thijs aanwezig hopen te zijn in Apeldoorn. Gezegende diensten toegewenst.

Ter overdenking

Dit keer enkele opmerkingen van Johannes Calvijn:

*Neem het Woord weg en er zal geen geloof meer overblijven.

*De rechtvaardigmaking is het voornaamste scharnier waar de godsdienst aan hangt.

*Rechtvaardigmaking en heiligmaking uit elkaar halen is Christus in stukken scheuren, alsof je het zonlicht scheidt van de warmte die ze afgeeft.

*Omdat wij niet zo hoog kunnen vliegen dat we bij God kunnen komen, heeft Hij de sacramenten voor ons ingesteld als ladders.

*Het psalmboek is een anatomie van alle gevoelens van de ziel.

*Een gelovige is slechts hij, die steunend op de gerustheid van zijn zaligheid de duivel en de dood vol vertrouwen tart.

*God maakt Zichzelf klein in Christus.

de redactie